

Herman Lipót emlékkiállítás a Szolnoki Galériában

Herman Lipót esetében nehéz lenne elválasztani az eleven embert a hátrahagyott életműtől. A művészettörténészek szigorúbbjai csak alkotások értékével szeretnének törődni, kicsit légüres térben kívánják kinek-kinek kimérni azt a rangot, ami munkássága után jár neki. A desztilált kategóriákban gondolkodók is többnyire szembe kerülnek viszont a művész egyéniségének, jellemének tulajdonságaival, a művek létrejöttének azokkal a problémáival, melyeknek megválaszolása nélkül nem képesek az esztétikai indokok mélyére hatolni. Egy gazdag, eredményes életút rekonstrukciója nem sikerülhet, csupán fogalmi értelmezés, bölcséleti műszavak segítségével, a tények, események, körülmények kikutatása, felsorakoztatása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy egy művészpálya alakulásának lényegét meg lehessen közelíteni.

Herman Lipót művészetéről szólván elkerülhetetlen ugyanis korát, magatartásformáit, életmódját felvázolni, ha hiteles áttekintést szeretnénk kapni képességeinek jellegéről, működésének kiterjedéséről, képeinek sajátosságairól. Mindenek előtt ugyanis századunk magyar művelődésének szavahihető szemtanúja volt, olyan valaki, aki érzékenyen reagált a szellemi szférákban végbemenő folyamatokra, éberen figyelt a kollegákra, de a művészet valahány ágazatának művelőire is, minden érdekelte, ami az igazi tehetségeket foglalkoztatta, lettek légyen azok hasonzorú festők, vagy akár költők, muzsikusok, színművészek. Ismerősei, barátai, hívei tudják, hogy egy széles hömpölygésű naplófolyam kísérte élete menetét, rajzos-szöveges feljegyzést készített tapasztalatairól, emlékeiről, napirendjéről, találkozásairól, ötleteiről, terveiről. Ezt a sokszáz füzetet azonban csak kevesen tanulmányozhatták, sokan vannak mégis, akik tisztában vannak Herman Lipót észjárásával, világképével, következtetéseivel, rokonszenvet éreznek nézetei iránt, szeretik stílusát, ragaszkodnak műveihez.

Festményeinek, rajzainak hosszú sora ugyanolyan egyértelmű vallomás, mint a naplója. Emlékkiállításán látható munkái őt magát is bemutatták, Herman Lipót olyan volt, mint a művésze. Akik találkoztak vele, vagy intímusai közé tartoztak, azok bizvást tanúsíthatják, hogy derűsen, vidáman, mégis tisztos komolysággal szemlélődött maga körül, s amit figyelemreméltónak talált, azt lejegyezte, majd feldolgozta. Mindig kész volt belemenni az elme játékaiba, szívesen vett részt magvas eszmecserékben, szellemesen és széleskörű műveltség birtokában replikázott vitapartnereinek a megjegyzéseire, érveléséből a humor se hiányzott. Sokoldalú érdeklődéssel fogadta be a XX. század kulturális teljesítményeit, ugyanakkor rendkívül meggondoltan nyilvánított véleményt az eseményekről, áramlatokról, kezdeményezésekről. Könnyedén fejtette ki felfogását a legbonyolultabb kérdésekről is, de sohasem könnyelműen, mert utána nézett a dolgoknak, s ha másként vélekedett is egyes képzőművészeti jelenségekről mint társai, a szilárd meggyőződést tisztelte, a számára idegen irányzatokról is alaposan tájékozódott.

Herman Lipót: Via Appia

Herman Lipót: Zsámbéki templom

Herman Lipót: Gyermekarckép (Tanulmány)

Azért érvelt világosan, okosan, mert rend volt a fejében. A nehezebb filozófiai, művészettörténeti témákat is érthetően, világosan, szinte csevegő módon fejtegette. Amikor beszélt, ura volt mondanivalóinak, logikusan, egyszerűen szót elképzeléseiről, arról, amit igaznak, helyállónak, elgondolkoztatónak talált. Gyakran folytatott dialógust szakmabeliekkel, műbarátokkal utcán bandukolva, s az ilyen peripatetikus töprengések, bölcselkedések közben is szinte nyomdakész pontossággal fogalmazott.

Ilyen közvetlen, magátólértetődő, igazmondó a festészete is. Nem lehet tehát különbséget tenni emberi lénye és művészi hagyatéka között. Mindaz, amit kortársai, követői, lelki rokonai tudnak róla – életrajzi adatokat, kedves anekdotákat, megmosolyogtató epizódokat, tanulságos történeteket –, az mind benne van képeiben is. Adottságai, hajlamai, iskolázottsága szerint a művészet évezredes tanulságainak, törvényszerűségeinek megfelelően festett, rajzolt, a formarombolást teoretikus programnak minősítette, nem mutatott hajlandóságot az abszurditás méltánylására. Hivatásától idegennek minősítette a rejtélyeskedést, a képzőművészet érzéki öntörvényűségébe burkolt semmitmondást. Leplezetlenül, kertelés nélkül igyekezett kifejezni mindazt, amit érzett, vélt, sejtett, felismert, mestersége feltételének az ábrázolást, a vizuális közlést tartotta, még pedig egyezményes jelekkel, a látható, észlelhető valóság, a természet, a látvány motívumaival. Eszközeit a szabadban való festés gyakorlatából vette, de nem tételesen, képletek szerint. Tájpiktúrájában sok elem utal az impresszionizmus előtti hagyományokra, a francia rokokó légies hangulataira, nosztalgikus látomásaira, árkádiái tüneményeire. Portréinak modelljét festőien sikerült karakterizálnia, kompaktabb ecsetjárással csakúgy, mint mozgékonyabb foltokkal. Nem tagadta, hogy művészettörténeti tanulmányait, a múzeumok kincseinek beható vizsgálatát szakmai felkészültsége nélkülözhetetlen feltételének tekinti. Ám nem hitte, hogy a halhatatlan elődök valamit is elvégeztek helyette. Nem volt kétséges előtte, hogy neki magának is hozzá kell tenni a megtanultakhoz, a saját leleményét, ha sikeresen akarja szolgálni a hazai művelődés ügyét.

A sokszáz művéből válogatott anyag bebizonyította, hogy vállalását lelkiismeretesen teljesítette. Munkásságával sok örömet okoz embertársainak, nemes élményekben részesíti utókorát. Legyen áldott az emléke.

Pogány Ő. Gábor